

Övningsuppgifter på derivator för sf1627, matematik för ekonomer (rev. 1)

Produktregeln: derivera

1. $\frac{1}{x^2}e^x$
2. $\sqrt{x}\ln(x)$
3. $x^2e^x\ln(x)$
4. $x^3\ln(x)$
5. $x^3(\ln x)^2$
6. $(x-1)e^x$

Kvotregeln: derivera

1. $\frac{\ln x}{x}$
2. $\frac{x}{\ln x}$
3. $\frac{\sqrt{x}}{1+\sqrt{x}}$
4. $\frac{xe^x}{1+x^2}$
5. $\frac{1+x^2}{xe^x}$

Kedjeregeln: derivera

1. $e^{\sqrt{x}}$
2. $e^{-1/x}$
3. $x\ln(1+x^2)$
4. $\ln\left(x+\sqrt{1+x^2}\right)$
5. $\ln\left(2+e^{3x^2}\right)$
6. $\frac{K}{x}\left(1-\frac{1}{(1+x)^n}\right)$

”Logaritmisk derivering”:

1. Bestäm uttrycket för durationen för en n-årig annuitet.

derivera:

2. $x^{\sqrt{x}}$
3. $x^{1/x}$
4. $x^{(e^x)}$

Andra ordningens derivator: bestäm andraderivatan till

1. e^{-3x}
2. $2e^{x^3}$
3. $e^{1/x}$

Bestäm den kvadratiske approximationen till funktionen i närheten av den givna punkten:

4. $(1+x)^5, \quad x=0$
5. $\ln(1+x), \quad x=0$
6. $\left(1+\frac{r}{n}\right)^n, \quad r=0$
7. $\sqrt[3]{1+x}, \quad x=0$
8. $2+3x-4x^2$
9. $e^{-x^2/2}, \quad x=0$

Växande, avtagande: Avgör i vilka intervall funktionen är växande respektive avtagande:

1. x^2-4x+3
2. $-x^3+4x^2-x-6$
3. x^3+e^{2x}
4. $5x^2e^{-4x}$
5. $x^2e^{-x^2}$
6. e^x-e^{3x}

Konvexitet, konkavitet: Avgör om funktionen är konvex eller konkav:

1. e^x
2. e^{-x}
3. $\ln(1+x)$
4. $\sqrt{x}$

5. I vilka intervall är funktionen $\ln(1+x^2)$ konvex respektive konkav?

Svar:

Produktregeln: 1. $\left(\frac{-2}{x^3} + \frac{1}{x^2}\right)e^x$ 2. $\frac{1}{2\sqrt{x}}\ln x + \frac{1}{\sqrt{x}}$ 3. $2xe^x \ln x + x^2 e^x \ln x + xe^x$

4. $3x^2 \ln x + x^2$ 5. $3x^2(\ln x)^2 + 2x^2 \ln x$ 6. xe^x

Kvotregeln: 1. $\frac{1-\ln x}{x^2}$ 2. $\frac{\ln x - 1}{(\ln x)^2}$ 3. $\frac{1}{2\sqrt{x}(1+\sqrt{x})^2}$ 4. $\frac{e^x(x^3 - x^2 + x + 1)}{(1+x^2)^2}$

5. $\frac{x^2 - x^3 - x - 1}{x^2 e^x}$ **Kedjeregeln:** 1. $\frac{e^{\sqrt{x}}}{2\sqrt{x}}$ 2. $\frac{1}{x^2}e^{-1/x}$ 3. $\ln(1+x^2) + \frac{2x^2}{1+x^2}$

4. $\frac{1}{\sqrt{1+x^2}}$ 5. $\frac{6xe^{3x^2}}{2+e^{3x^2}}$ 6. $-\frac{K}{x^2}\left(1 - \frac{1}{(1+x)^n}\right) + \frac{K}{x} \frac{n}{(1+x)^{n+1}}$

”Logaritmisk derivering”: 1. $\frac{1}{r} - \frac{n}{(1+r)((1+r)^n - 1)}$ 2. $\frac{x^{\sqrt{x}}(2+\ln x)}{2\sqrt{x}}$

3. $x^{1/x-2}(1-\ln x)$ 4. $x^{(e^x)}e^{x\left(\frac{1}{x} + \ln x\right)}$ **Andra ordningens derivator:** 1. $9e^{-3x}$

2. $e^{x^3}(18x^4 + 12x)$ 3. $e^{1/x}\left(\frac{2}{x^3} + \frac{1}{x^4}\right)$ 4. $1+5x+10x^2$ 5. $x - \frac{1}{2}x^2$

6. $1+r + \frac{n-1}{2n}r^2$ 7. $1 + \frac{1}{3}x - \frac{1}{9}x^2$ 8. $2+3x-4x^2$ 9. $1 - \frac{1}{2}x^2$

Växande, avtagande: Se läroboken problem 6.3:1, 6.3:2, 6.10:4a, b, c, 6.10:5b.

Konvexitet, konkavitet: 1. konvex 2. konvex 3. konkav 4. konkav
5. konvex för $-1 < x < 1$, konkav för $x < -1$ och $x > 1$.

KTH Teknikvetenskap

Repetitionsuppgifter för sf1627, matematik för ekonomer (rev. 0)

- 1a. Beräkna summan $\sum_{k=1}^n ka^{k-1}$. *Ledning:* ansätt $ka^{k-1} = b_k - b_{k-1}$ där $b_k = (xk + y)a^k$ och bestäm x och y .
- 1b. Om $0 < a < 1$, vad blir då $\sum_{k=1}^{\infty} ka^{k-1}$?
2. Beräkna $\int_0^n xe^{-ax} dx$. *Ledning:* ansätt $xe^{-ax} = \frac{d}{dx}(bx + c)e^{-ax}$, och bestäm konstanterna b och c . Observera likheten med uppgift 1!
3. Vi lånar K kronor idag och amorterar med $a(1+\delta)^{k-1}$ kronor om k år, $k = 1, 2, 3, \dots$. Om räntan är r per år, hur lång tid tar det innan lånet är amorterat? Antag först att $d \neq r$, och behandla sedan fallet $d = r$ separat. *Ledning:* Lånet är återbetalat då nuvärdet av amorteringarna är lika med lånets storlek.
4. Samma fråga som i 3, men vi har kontinuerlig förräntning r och betalar kontinuerlig amortering $a(t) = ae^{\delta \cdot t}$ per tidsenhet.
5. Efterfrågan för kaffe är $Q(p) = Q_0 e^{-0.005p}$ [påhittat av mig] där p är priset per kilo. Totala kostnaden för kaffet då priset är $p = 50$ kr/kilo är alltså $K = 50 \cdot Q_0 e^{-0.25}$ kronor. Antag att priset p sänks från 50 till 45 kronor per kilo. Bestäm ökningen av konsumentöverskottet, som andel av K . Var resultatet ungefär det du förväntat dig?
6. Bestäm priselasticiteten för efterfrågan på kaffe (se uppgift 5) vid priset $p = 50$ kronor /kilo. Beräkna med den approximativa formeln med elasticitet den procentuella ökningen i efterfrågan då priset minskar från 50 till 45 kronor per kilo, och jämför med det exakta värdet.
7. Derivera funktionen x^{2x} .
8. Vi har en cylindrisk tank med vatten i. I botten finns en tapp, och när den dras ur rinner vattnet ut med hastigheten $\sqrt{x}$ liter per sekund, där x är vattennivåns höjd i cylindern. Om vattennivåns höjd från början är h , beräkna den tid det tar för allt vatten att rinna ut. Vi antar att cylinderns innerdiameter är 1.
9. Funktionen $y = y(x)$ definieras genom sambandet $x^3 + x^2 y + y^3 + y = 2$. Verifiera att $y(0) = 1$. Bestäm en approximation av $y(x)$ i närheten av $x = 0$ som ett polynom av andra graden.

- Svar:** 1a. $\frac{1-a^n(n+1-an)}{(1-a)^2}$ 1b. $\frac{1}{(1-a)^2}$ 2. $\frac{1-e^{-an}(1+an)}{a^2}$
3. $\frac{\ln(a+K(\delta-r))-\ln a}{\ln(1+\delta)-\ln(1+r)}$ 4. $\frac{\ln(a+K(\delta-r))-\ln a}{\delta-r}$ 5. 10.126% ; Ja!
6. $El = -0.25$, enligt approximativa formeln skulle ökningen i efterfrågan vara 2.5%, exakta värdet är $\approx 2.53\%$.
7. $2x^{2x}(1+\ln x)$ 8. $\frac{\pi}{2}\sqrt{h}$ 9. $y(x) \approx 1 - \frac{1}{4}x^2$

KTH Teknikvetenskap

Några övningar på kalitel 12 och 13.

1. $z = z(x, y)$ bestäms genom sambandet $4x^3 + 3ye^{3xy} - 2ze^{2z} = 4$, där $z(1, 2) = 3$. Bestäm derivatorna $z'_x(1, 2)$ och $z'_y(1, 2)$.
2. $z = z(x, y)$ bestäms genom sambandet $x^2 + y^2 + z + z^3 = 4$. Bestäm uttrycken för z''_{xx}, z''_{xy} och z''_{yy} (uttryckta i x, y och z).
3. Bestäm marginella substitutionskvoten R_{yu} då $Q(x, y, u) = (x^\alpha + y^\beta + u^\gamma)^\delta$.
4. Bestäm största värdet för funktionen $4 - 10x^2 + 24xy + 8x - 16y^2$.
5. Bestäm minsta värdet för funktionen $5x^2 - 4xy + 10x + y^2 - 6y + 10$.

Svar:

1. $z'_x = \frac{1}{7}(18 + 6e^{-6})$, $z'_y = \frac{3}{2}$
2. $z''_{xx} = -\frac{2}{3z^2 + 1} - \frac{24x^2z}{(3z^2 + 1)^3}$, $z''_{xy} = -\frac{24xyz}{(3z^2 + 1)^3}$, $z''_{yy} = -\frac{2}{3z^2 + 1} - \frac{24y^2z}{(3z^2 + 1)^3}$
3. $R_{yu} = \frac{\gamma}{\beta} \frac{u^{\gamma-1}}{y^{\beta-1}}$
4. 20. Antas för $x = 4, y = 3$.
5. 0. Antas för $x = 1, y = 5$.

KTH Teknikvetenskap

Övningar på Lagranges Multiplikatormetod för sf1627

1. Bestäm största och minsta värdet av $x + 2y$ under bivillkoret $x^2 + y^2 = 1$

2. Ett företag har produktionsfunktionen $F(K, L)$, där K och L är ”insatsvarorna” kapital och arbetskraft. Priserna på ”insatsvarorna” är r respektive w . Företaget minimerar sin kostnad för en given produktion $Q = F(K, L)$. Visa att marginella substitutionskvoten

$$\frac{F'_K}{F'_L} = \frac{r}{w}$$

3. En konsument har nyttofunktionen $\sqrt{x} + \sqrt{y}$ då han konsumerar kvantiteterna x respektive y av två varor. Priserna på de två varorna är p respektive q , och totalt spenderar han beloppet m på de två varorna.

Bestäm de optimala kvantiteterna x^* och y^* . Bestäm också marginalnyttan av inkomst, uttryckt i p , q , och m . Hur påverkas marginalnyttan av inkomst om bägger priserna och m fördubblas?

4. Bestäm största värdet av $x^2 y^2$ under bivillkoret $x^2 + 2y^2 = 1$. Vad är minsta värdet? kan du se det utan att göra några kalkyler?
5. En konsument har nyttofunktionen $u(x, y) + z$ vid konsumtionerna x, y, z av tre varor. Han maximerar sin nytta och spenderar totalt beloppet m på de tre varorna, vars priser är p, q, r , respektive. Visa att de optimala värdena på x och y inte beror på m . Visa att marginalnyttan av inkomst inte heller beror på m .
6. Under förutsättningarna i problem 5: visa Slutsky-symmetrierna för de inversa efterfrågefunktionerna för x och y : $\frac{\partial p}{\partial y} = \frac{\partial q}{\partial x}$

SVAR på några av problemen

1. Största värdet är $\sqrt{5}$ och antas för $x = \frac{1}{\sqrt{5}}$, $y = \frac{2}{\sqrt{5}}$, minsta värdet är $-\sqrt{5}$ och antas för $x = \frac{-1}{\sqrt{5}}$, $y = \frac{-2}{\sqrt{5}}$.
3. $x^* = \frac{mq}{pq + p^2}$, $y^* = \frac{mp}{pq + q^2}$ marginalnyttan $= \frac{\sqrt{p+q}}{2\sqrt{mpq}}$
4. $\frac{1}{8}$. Minsta värdet är uppenbarligen (?) 0.

KTH Teknikvetenskap

Övningar i att förenkla uttryck (formel-manipulation) för sf1627

Förenkla följande uttryck så långt det går:

1. $\frac{13}{\sqrt{13}}$ 2. $\frac{\sqrt{45} + \sqrt{20}}{\sqrt{5}}$ 3. $\frac{\sqrt{12} + \sqrt{3}}{\sqrt{27}}$ 4. $(3^2 + 4^2)^{1/2}$ 5. $\frac{\sqrt{10}}{3 + \sqrt{10}} \left(1 + \frac{3}{\sqrt{10}}\right)$
6. $e^{\ln 2} \cdot \ln e^3$ 7. $\frac{2^{3x}}{4^x 2^x}$ 8. $\ln 18 - \ln 2 - 2 \ln 3$ 9. $\frac{(a+b)^2 - (a-b)^2}{ab}$ 10. $x^{\ln x} - e^{(\ln x)^2}$

Svar: 1. $\sqrt{13}$ 2. 5   3. 1   4. 5   5. 1   6. 6   7. 1   8. 0   9. 4   10. 0

Blandade övningar för sf1627

1. Beräkna integralen $\int_0^\infty e^{-3x} dx$
2. Efterfrågan på en vara ges av $q^d = 4 - p$ och utbudet $q^s = 4p - 8.5$
a) Bestäm pris och kvantitet vid jämvikt (utbud=efterfrågan).
b) Beräkna välfärdsöverskottet vid jämvikt.
c) Antag att prodecenten har monopol, och sätter priset till $p = 3$. vad blir "Dead Weight Loss"? (Dvs. hur mycket minskar välfärden jämfört med jämviktsläget.)
3. **Svårare fråga för "hackers"!** I fråga 3, vilket pris väljer en vinstmaximerande monopolist?
4. Funktionen $y = y(x)$ är definierad via sambandet $y + e^y = x^3 + x + 1$, och $y(0) = 0$. Bestäm den kvadratiske approximationen till $y(x)$ då $x \approx 0$ (dvs. bestäm det polynom av andra graden som approximerar $y(x)$ då $x \approx 0$.)
5. a) Bestäm det intervall där $y = x^2 e^{-x}$ är konkav.
b) Bestäm funktionens största värde i detta intervall.

Svar 1. $\frac{1}{3}$ 2a. $p = 2.5$, $q = 1.5$ b) $W = 45/32$ c) $5/32$ 3. $3\frac{1}{6}$ 4. $y(x) \approx \frac{1}{2}x - \frac{1}{16}x^2$

5a. Konkav i intervallet. $2 - \sqrt{2} < x < 2 + \sqrt{2}$

b) Största värdet är $4e^{-2}$ som antas för $x = 2$.

KTH Teknikvetenskap

Fler övningar för sf1627

Förenkla följande uttryck:

1. $\frac{2}{\sqrt{2}} + \frac{\sqrt{2}}{2} - \sqrt{4.5}$ 2. $\frac{\sqrt{18}\sqrt{6}}{\sqrt{3} + \sqrt{12}}$ 3. $\log_3 27$ 4. $\frac{\log_{10}(x)}{\log_{10}(e)}$ 5. $\frac{\ln x}{\log_{10}(x)}$.

Lös följande problem:

6. En statsobligation ger 2'000 kronor i kupongutdelning efter ett halvår, efter ett år och efter ett och ett halvt år. Den inlöses sedan till 102'000 kronor efter två år. Räntan r är två procent per halvår. **a)** Beräkna nuvärdet av denna obligation. **b)** Beräkna durationen av denna obligation (durationen är $-\frac{PV'(r)}{PV}$ för det aktuella värdet på r) uttryckt i år!
7. Ett kassaflöde ger $a(1+d)^k$ efter k år, $k = 5, 6, \dots, 50$. Räntan är r per år. Bestäm nuvärdet av detta kassaflöde. Vi kan anta att $r > d$.
8. Funktionen $z = z(x, y)$ ges av $xz^3 + 2xy^2 + x^2z = 4$, och $z(1,1) = 1$. Bestäm ett närmevärde till $z(1.05, 0.96)$.

svar: 1. 0   2. 2   3. 3   4. $\ln x$ 5. $\ln(10)$ 6. 1.904 år

7. $a \frac{1+d}{r-d} \left(\left(\frac{1+d}{1+r} \right)^4 - \left(\frac{1+d}{1+r} \right)^{50} \right)$ 8. $0.9775 \approx 0.98$